



Dokument o Stališču Skupine ELS o

# OTROKOVIH PRAVICAH

10. marca 2021



# I. Uvod: Konvencija OZN, otrokove pravice kot človekove pravice, zaveza skupine ELS

„[...] Unija podpira in spodbuja svoje vrednote in interese ter prispeva k zaščiti svojih državljanov. Prispeva k miru, varnosti, trajnostnemu razvoju Zemlje, solidarnosti in medsebojnemu spoštovanju med narodi, prosti in pravični trgovini, odpravi revščine in varstvu človekovih pravic, predvsem pravic otrok [...]“

Člen 3 Pogodbe o Evropski uniji

Pravice otrok so človekove pravice, tj. pravice, ki jih morajo EU in njene države članice spoštovati, varovati in uresničevati. Od podpisa Konvencije Organizacije združenih narodov o otrokovih pravicah (v nadaljnjem besedilu: konvencija) v New Yorku leta 1989 in začetka njene veljavnosti leta 1990 je minilo 30 let. Čeprav je Konvencijo o otrokovih pravicah ratificiralo 194 držav, tudi vse države članice Evropske unije, več ciljev ostaja neuresničenih. Skupina ELS spoštuje načelo, ki je v tej konvenciji močno poudarjeno, in sicer da mora **otrok za poln in skladen razvoj svoje osebnosti odraščati v družinskem okolju, v ozračju sreče, ljubezni in razumevanja.**<sup>1</sup>

Marsikje po svetu, tudi v državah članicah EU, se otrokove pravice še vedno kršijo ali ne upoštevajo. Otroci so še vedno žrtve nasilja, zlorab, revščine in socialne izključenosti. Še vedno se soočajo z diskriminacijo na podlagi veroizpovedi, invalidnosti, spola, spolne usmerjenosti, etničnega izvora, čezmejnega prenehanja življenjske skupnosti ali pravnega statusa ali blaginje. Skupina ELS je ponosna, da je zagovornica in varuhinja otrokovih pravic ter si zato nenehno prizadeva za izboljšanje zaščite in sodelovanja otrok. Evropski parlament je na podlagi skupnega predloga resolucije iz leta 2014 na pobudo, ki jo je vodila skupina ELS, Evropsko komisijo pozval, naj predloži strategijo otrokovih pravic, vključno s konkretnim akcijskim načrtom. Končno je napočil čas za to.

S prihodnjo strategijo EU o otrokovih pravicah<sup>2</sup> bo zagotovljen okvir za ukrepe EU za boljše spodbujanje in varstvo otrokovih pravic. Strategija bo vsebovala niz ukrepov, ki jih bo morala izvajati EU in bodo med drugim obravnavali: **pravice najranljivejših otrok, pravice otrok v digitalni dobi, preprečevanje nasilja in boj proti njemu ter spodbujanje otroku prijaznega pravosodja.** Vključevala bo

tudi priporočila za ukrepe drugih institucij in držav EU ter deležnikov. Skupina ELS pozdravlja prihodnjo strategijo EU o otrokovih pravicah, vendar z delovanjem ne le v imenu otrok, ampak skupaj z njimi, poudarja, da so pomembna naslednja področja in potrebni inovativni instrumenti za zaščito otrok in varstvo njihovih pravic. Poleg tega države članice poziva, naj določijo javni organ, ki bo imel specifično nalogo merjenja učinkov nacionalne in regionalne zakonodaje na otroke, obenem pa bo na splošno spodbujal pravice otrok v javni politiki.

## II. Varstvo otrokovih pravic z zakonodajo EU – zaščita otrokove koristi

### 1. Otrokom prijazna zakonodaja EU

Evropska komisija bo pred podajo nove pobude ali revizije obstoječih pobud z instrumenti za oceno učinka ocenila potrebo po ukrepanju EU in morebitne gospodarske, socialne in okoljske učinke alternativnih politik.

**Skupina ELS meni, da bi bil preizkus otrokovih pravic odlično sredstvo za zakonodajo EU, tako kot t. i. preizkus za mala in srednja podjetja (MSP).** Ta preizkus bi bil lahko instrument v okviru ocen učinka, ki bi bil namenjen racionalizaciji in krepitvi podpornih ukrepov za otrokove pravice. Tako, kot je bil preizkus za MSP razvit, da bi „strogo ocenil[li] vpliv prihodnjih zakonodajnih in upravnih pobud o MSP [...] in upošteval[li] ustrezne rezultate pri sestavljanju predlogov,“ bi bil lahko preizkus otrokovih pravic sestavljen iz več korakov:

- > posvetovanja z deležniki, vključno z mehanizmom za sodelovanje otrok,
- > opredelitve prizadetih področij,
- > merjenja učinkov na otroke,
- > ocene alternativnih mehanizmov.

Ker lahko vsa zakonodaja EU neposredno ali posredno vpliva na življenje in dobro počutje naših najmlajših državljanov, bi tak preizkus v okviru ocene učinka omogočil opredelitev in zagotovitev ukrepov, ki bodo pripomogli k spodbujanju in varstvu otrokovih pravic. Z uporabo ažurnih, primerljivih in kakovostnih

<sup>1</sup> Préambule de la convention des Nations unies relative aux droits de l'enfant

<sup>2</sup> <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child>



podatkov, razčlenjenih po spolu in starosti, bi lahko zagotovili, da se bodo s prihodnjo zakonodajo EU spoštovale zaveze iz Konvencije OZN o otrokovih pravicah. Poleg tega bi lahko pregled in posodobitev okvira kazalnikov EU pripomogla k vključitvi kazalnikov, ki so osredotočeni na otroke.

## 2. Za otrokom prijazen pravosodni sistem

V zadevah v zvezi z dobrobitjo in interesom otroka bi na prvem mestu vedno morale biti koristi otroka, pa naj gre za vprašanje pravice do varstva in vzgoje, razdrtje družine, spor glede prebivališča (tudi ko gre za otroke, ki so državljani tretjih držav), otroke, rojene v družinah LGBTI+, ali druga vprašanja v zvezi z interesom otroka. Čeprav družinsko pravo ostaja v pristojnosti držav članic EU, lahko EU, kadar obstajajo čezmejne posledice, po posebnem zakonodajnem postopku sprejme zakonodajo. To zlasti velja v obdobju po brexitu in pri zagotavljanju neprekinjenih koristi otrok v zvezi z varstvom in vzgojo ter preživnino, zlasti če eden od staršev živi v EU, drugi pa v tretji državi.

Vsak družinski spor je stresen in čustven, čezmejni primeri pa so še občutljivejši in pravno zahtevnejši. Zato je potrebna večja ozaveščenost javnosti glede teh zapletenih vprašanj, vključno s čezmejnimi spori glede varstva in vzgoje, čezmejnimi izvrševanjem pravic dostopa in preživninskih obveznosti ali postopki v zvezi s čezmejnimi starševskim protipravnim odvzemom otroka, tudi glede **jasnosti na področju starševskih pravic in obveznosti ter pravic otrok v posameznih državah**. Z izboljšanjem nacionalnih služb bi lahko v tesnem sodelovanju z EU bolje zaščitili koristi otroka.

Z mediacijo bi lahko v takih primerih pripomogli k preprečevanju napetosti med nasprotnima stranema v dolgotrajnih sodnih postopkih. Specializirani sodni senati v okviru nacionalnih sistemov družinskih sodišč bi lahko s pomočjo organov za mediacijo pripomogli k hitrejši obravnavi takih večnacionalnih, čezmejnih družinskih zadev.

Čezmejne zadeve so tudi pravno zahtevne zaradi razlik v zahtevah glede minimalne starosti med državami članicami, kar lahko privede do različnega obravnavanja otroka glede na različna starostna merila. Zaradi različne nacionalne terminologije je čezmejne kršitve pogosto zelo težko klasificirati, zato skupina ELS poziva Evropsko komisijo, naj opredeli težave, povezane z različno terminologijo.

Pravica do izražanja lastnega mnenja (tudi

kot uresničitev pravic otroka do sodelovanja) je načelna pravica, kot je opredeljena v konvenciji. V skladu s členom 12 konvencije imajo otroci pravico do izražanja lastnega mnenja v vseh zadevah, ki jih zadevajo, **o tehtnosti izraženih mnenj pa se presoja v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo**. Ta pravica se uporablja tako za sodelovanje otrok v socialnih in političnih zadevah kot v sodnih in upravnih postopkih. Splošno načelo je, da pravica otroka do izražanja lastnega mnenja odraža koncept „dejavnosti“ otroka, v skladu s katerim se otroci ne štejejo le za ranljive osebe, ki potrebujejo posebno zaščito, temveč tudi kot osebe, ki sprejemajo informirane odločitve, imajo pravice in so dejavni člani družbe. Glas otroka bi zato moral biti slišan v vseh situacijah, kjer je le mogoče. Govoriti moramo v imenu otrok, o njih in z njimi.

Izbruh pandemije covid-19 je povzročil izzive v zvezi z dostopom strank do pravosodja, ki zahtevajo proaktivni odziv ustreznih organov. Zagotavljanje, da je zadoščeno predpisanim postopkovnim zahtevam, vključuje odpravljanje ovir za dolžno pravno postopanje in dostop do pravosodja.

Evropski parlament je v svoji resoluciji o varstvu otrokove koristi v EU iz leta 2016<sup>3</sup> opozoril, da veliko število prejetih peticij o zadevah, ki se nanašajo na otroke, kaže, da so z izvajanjem uredbe Bruselj IIa velike težave. Menil je tudi, da bi bilo treba v vseh sistemih za zaščito otrok vzpostaviti nadnacionalne in čezmejne mehanizme, ki bi upoštevali posebnosti čezmejnih sporov. Evropski parlament mora zagotoviti, da pri svojem zakonodajnem in nezakonodajnem delu spoštuje, spodbuja in ščiti pravice otrok ter izboljšuje življenje otrok v EU in v njenih odnosih z zunanjim svetom.

Skupina ELS poziva države članice, naj se zavežejo, da bodo vzpostavile otrokom prijazen pravosodni sistem, ki bo v postopku čim bolj upošteval poseben položaj in potrebe otrok (naj bodo žrtve, priče ali storilci). Zaslivanja, primerna otrokovi starosti, ki jih opravlja specializirano osebje in v katerih je učinkovita psihološka podpora preprosto na voljo, so še posebno pomembna za otroke, ki postanejo žrtve kaznivih dejanj, da se prepreči potenciranje stresa in travm. Vsako odločitev o položaju otroka je treba jasno razložiti, vključno z njenim neposrednim pomenom za otroka. Skupina ELS poziva države članice, naj predvidijo praktične smernice, ustrezno

<sup>3</sup> [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142\\_FR.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_FR.html)

usposabljanje za vse strokovnjake, ki so v stiku z otroki, npr. učitelje, vzgojitelje v vrtcih, pravosodno in zdravstveno osebje, ter obvezno usposabljanje za tožilce, ki obravnavajo mladoletne obtožence, in sodnike družinskih sodišč. Skupina ELS poziva tudi Komisijo, naj še naprej spodbuja usposabljanje za delavce v pravni stroki o čezmejnem družinskem pravu EU, zlasti glede novih pravil o čezmejnih sporih glede varstva in vzgoje otrok in primerih starševskega protipravnega odvzema otroka na podlagi uredbe Bruselj IIa, ki bodo začela veljati sredi leta 2022. Spodbuja tudi, naj bodo na voljo prevajalske storitve, da se vsem otrokom zagotovi, da se lahko izražajo, kot jim je lažje. Bistveno je, da se mladim predstavnikom javnosti proaktivno prikazuje pravosodni sistem, ki je prijazen otrokom. Skupina ELS poziva vse države članice, naj zagotovijo, da bodo imeli njihovi mladi državljani dostop do teh informacij v otrokom prijazni obliki, pri tem pa upoštevajo morebitno invalidnost, ki bi lahko ovirala dostop.

### 3. Boj proti nasilju - telesna integriteta in pravica do odraščanja v zdravem okolju

Da bi okrepili varstvo otrokovih pravic in dobro počutje otrok, je treba pri pripravi in sprejemanju nove strategije za otrokove pravice **upoštevati vprašanje pravice otrok do telesne integritete**. To mora zlasti vključevati boj proti vsem oblikam nasilja nad otroki – fizičnega, spolnega, ekonomskega in psihološkega –, pri čemer je treba ustrezno upoštevati vidik spola. Na otroke neposredno ali posredno vpliva nasilje v družini, ki se je med pandemijo covid-19 povečalo. V okoliščinah izolacije na domu, dela na daljavo, zaprtja šol in finančne negotovosti je bilo ugotovljeno, da odnosi v družini postajajo vse bolj napeti, zato je ranljivost otrok in žensk toliko večja. Skupina ELS zagovarja uporabo kakovostnih središč za stike, kadar je to potrebno, na primer v situaciji zlorabe v družini, ki družinam omogočajo, da se srečajo v nadzorovanem okolju v prisotnosti socialnega delavca.

Otroci so še vedno deležni grdega ravnanja in zanemarjanja ter doživljajo ustrahovanje, tudi na spletu. Spolna zloraba otrok, vključno z razširjanjem otroške pornografije in gradiv v zvezi z otroško prostitucijo, vodi v nadaljnjo viktimizacijo, zlasti deklic in mladih žensk. Najstniki morajo poznati svoje pravice na tem področju, zlasti v zvezi s privolitvijo. Skupina ELS pozdravlja sporočilo Komisije o strategiji EU za učinkovitejši boj proti spolni zlorabi otrok, vendar je prepričana, da je treba v novi strategiji natančno preučiti vse oblike nasilja nad otroki ter z obstoječimi in prihodnjimi

zakonodajnimi in nezakonodajnimi ukrepi zagotoviti vključevanje otrokovih pravic. Nova strategija mora omogočiti tudi tesno sodelovanje med državami članicami EU in tretjimi državami ter usklajeno odzivanje pri policijskem in pravosodnem sodelovanju prek Eurobola in Eurojusta. Za odpravo ovir na področju boja proti trgovini z otroki je potrebnih več podatkov, zato skupina ELS poziva k tesnejšemu sodelovanju državnih organov s civilno družbo, lokalnimi organi, subjekti, povezanimi s cerkvijo, ter drugimi podobnimi akterji. Poleg tega je bistveno usklajeno in nadnacionalno odzivanje v okviru policijskega in pravosodnega sodelovanja. Z več znanja in usklajenim odzivanjem je mogoče žrtve prepoznati v zgodnji fazi, da se jim zagotovijo pravna pomoč in zakonske pravice. Zgodnje odkrivanje je nujno za odpravo odvisnosti med napadalcem in žrtvijo. Skupina ELS ima ničelno toleranco do vseh oblik nasilja nad otroki in spodbuja sodelovanje otrok pri odločitvah, ki jih zadevajo. Odločena je, da ne bo delovala samo v imenu otrok, temveč z njihovim prispevkom in vidikom, da se zagotovi njihova popolna zaščita.

### 4. Otroci v spletnem okolju

Evropska Komisija je maja 2012 pripravila evropsko strategijo za boljši internet za otroke, da bi jim omogočili digitalna znanja in spretnosti ter orodja, ki jih potrebujejo za polno izkoriščanje dostopa do interneta in ki hkrati zagotavljajo njihovo varnost. Namen strategije je tudi izkoristiti potencial trga za interaktivne, ustvarjalne in izobraževalne spletne vsebine. V spletnem okolju, ki se hitro razvija, pa je osem let dolga doba in skrajni čas je za novo strategijo, ki bo upoštevala nedavni tehnološki razvoj. V novi strategiji EU za otrokove pravice bi morali torej predlagati vrsto ukrepov in upoštevati izkušnje s povečanjem spletnega učenja med pandemijo covid-19. V zadnjih mesecih se je že prej obstoječi trend prenosa dejavnosti otrok v spletno realnost še povečal. Digitalna pismenost otrok je ključna za čim varnejšo navigacijo po internetu.

Ključne ugotovitve iz poročila Unicefa o otrocih v digitalnem svetu iz leta 2017<sup>4</sup> kažejo, da obstaja vse več dokazov, da do interneta dostopajo vedno mlajši otroci. V nekaterih državah internet uporablja prav toliko otrok, mlajših od 15 let, kot odraslih, starejših od 25 let. Čeprav lahko povegljivost bistveno izboljša možnosti

<sup>4</sup> <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-gender-equality>

<sup>5</sup> <https://www.unicef.org/media/48601/file>.

nekaterih najbolj marginaliziranih otrok in jim pomaga, da izkoristijo svoj potencial in prekinejo medgeneracijski krog revščine, lahko digitalna tehnologija otroke tudi bolj izpostavi na spletu in zunaj njega. Pri ranljivih otrocih morda že obstaja večje tveganje, da jih bodo prizadele specifične spletne težave, vključno z izgubo zasebnosti. Skupina ELS poziva Komisijo, naj predlaga odločnejše zaščitne ukrepe za odpravo nepravilne uporabe družbenih medijev, zlasti v primeru otrok, ki do platform dostopajo brez nadzora. Komisijo poziva tudi, naj predlaga strožji okvir varstva potrošnikov za otroke, zlasti v zvezi z mikronakupi, nakupi v igrah in s tem povezanim oglaševanjem, še posebej glede na pandemijo, ki še traja, in daljša časovna obdobja, ki jih otroci preživijo na spletu.

Boj proti spolni zlorabi otrok je za skupino ELS prednostna naloga. Evropski parlament in Svet sta pozvala k nadaljnjim konkretnim ukrepom, ki bi jih razvili v sodelovanju s tehnološkimi platformami in sektorjem IKT. Skupina ELS nadalje poziva tehnološka podjetja, naj zagotavljajo kulturo varovanja svojih končnih uporabnikov. V strategiji EU za učinkovitejši boj proti spolni zlorabi otrok<sup>6</sup> je določeno celovito odzivanje na naraščajočo nevarnost spolne zlorabe otrok na spletu in zunaj njega z izboljšanjem preventive, preiskovanja, otrokom prijaznega poročanja, ki je prilagojeno njihovi starosti, in pomoči žrtvam. Skupina ELS poziva države članice EU, ki tega še niso storile, naj inkriminirajo spletno pridobivanje otrok za spolne namene, kibernetško zalezovanje in zapeljevanje otrok na spletu ter deljenje intimnih in spolno nazornih slik brez soglasja.

Skupina ELS je prepričana, da je ta strategija samo začetek in da so za učinkovit boj proti spolni zlorabi otrok potrebni konkretni zakonodajni predlogi, kot je predlog, ki ponudnike zadevnih spletnih storitev obvezuje k odkrivanju znanih gradiv v zvezi s spolnimi zlorabami otrok in njihovo prijavo javnim organom. Ugotoviti in odpraviti je treba zakonodajne vrzeli, da se varstvo podatkov ne bi sprevrglo v varstvo storilcev.

Skupina ELS pozdravlja zavezo Komisije, da bo zagotovila polno izvajanje in spoštovanje direktive o boju proti spolni zlorabi otrok (2011/93/EU) po vsej EU.

Skupina ELS meni, da je za zagotavljanje učinkovitega preiskovanja in kazenskega pregona spolnih zlorab otrok na spletu pomembno, da lahko organi kazenskega pregona zakonito dostopajo do šifriranih gradiv, ki prikazujejo spolno zlorabo otrok. Skupina ELS podpira morebitno ustanovitev

evropskega centra za preprečevanje spolnih zlorab otrok in boj proti njim, ki bi državam članicam zagotavljal celovito podporo. Zaradi pandemije covid-19 se večina učenja in druženja dogaja na spletu. Z večjo uporabo interneta, zlasti platform družbenih medijev, se je povečalo tveganje kibernetškega nadlegovanja. Zagotoviti je treba, da lahko otroci povsem izkoristijo možnosti, ki jih ponuja spletno okolje, ne da bi jim grozilo nadlegovanje. Strategija mora vključevati določbo o odpravljanju temeljnih razlogov za spletno nadlegovanje in mlade opremiti z znanjem in orodji za učinkovit odziv, če tako nadlegovanje doživijo.

V času omejitve gibanja zaradi koronavirusa, zaradi katere je moralo na milijone otrok, učencev in dijakov ostati doma, so se v celoti pokazale obstoječe pomanjkljivosti in nezadostno preoblikovanje digitalnega izobraževanja. Pandemija covid-19 je dodatno opozorila na neenakosti, ki obstajajo po vsej Evropi. Ranljive skupine otrok, vključno z invalidi in otroki iz etničnih skupin in manjšin<sup>7</sup> ter iz socialno-ekonomsko prikrajšanih okolij, kot so otroci na podeželju in oddaljenih območjih, so imele omejen dostop do šolanja na daljavo oziroma prek spleta ali pa ga sploh niso imele. V skladu s členom 29 konvencije moraba biti izobraževanje otrok usmerjeno k popolnemu razvoju otrokove osebnosti, nadarjenosti ter umskih in telesnih sposobnosti. Ta digitalna revščina številnim otrokom v EU skoraj onemogoča sodelovanje in uveljavljanje enake pravice do izobraževanja. To se ne sme nadaljevati niti ne sme postati sprejemljiv del „nove normalnosti“ po pandemiji covid-19.

Za skupino ELS je zagotavljanje kakovostnega in vključujočega izobraževanja za vse otroke v Evropi pomemben cilj. Digitalna pismenost je postala bistven dejavnik, zlasti med epidemijo covid-19. To vključuje zagotavljanje enakega dostopa do digitalnih orodij za učenje na daljavo. Noben otrok ne bi smel biti zapostavljen.

Otroci so uspešni, kadar so uspešni njihovi starši, ki jim zagotavljajo vzgojo in izobraževanje v družini. Da bi jim to olajšali, morajo biti v središču prizadevanj za pravice otrok sodobne politike usklajevanja poklicnega in družinskega življenja s prožnimi ureditvami dela in zagotavljanjem služb za varstvo otrok, vključno s kakovostno vzgojo in izobraževanjem v zgodnjem

<sup>6</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0607&qid=1616061966637&from=EN>

<sup>7</sup> <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-the-eu-roma-inclusion-process>

otročtvu. Za oblikovanje človeškega kapitala so bistvene zgodnje naložbe. Skoraj vse najučinkovitejše pobude politike se osredotočajo na predšolsko in šolsko obdobje, zato je izobraževanje osrednji del ambiciozne in učinkovite socialne strategije za otroke. Skupina ELS opozarja tudi, da je pomembno 10 % sredstev iz sklada za okrevanje nameniti izobraževanju, kot je Evropski parlament izglasoval oktobra 2020.

## 5. Opolnomočenje vseh otrok za uspeh - zaščita ranljivih otrok

Otroci so naša prihodnost, zato je v interesu EU, da vse otroke opolnomoči za uspeh. Zagotavljanje, da imajo občutek pripadnosti in vključenosti v skupnost, je ključno za njihovo dobro počutje in jim omogoča uspešen razvoj. Skupina ELS zato meni, da bi bilo treba v novi strategiji EU o otrokovih pravicah obravnavati celosten pogled na potrebe otrok, vključen v obstoječe in prihodnje zakonodajne in nezakonodajne ukrepe, ter posebno pozornost nameniti specifičnim potrebam ranljivih otrok, vključno z invalidi, migranti in otroki, ki so izpostavljeni revščini, na primer romskimi otroki. Najtežje breme revščine namreč običajno nosijo prav romski otroci kot najbolj občutljivi člani skupnosti. Romski otroci, ki živijo v skrajni revščini, so glede na nedavno študijo, ki jo je v enajstih državah članicah EU izvedla Agencija Evropske unije za temeljne pravice<sup>8</sup>, pogosto ujeti v cikel večgeneracijske revščine.

Kljub nedavnemu napredku, revščina otrok in cikli medgeneracijske revščine in prikrajšanosti ostajajo resen problem v EU, pandemija covid-19 pa je razmere še poslabšala. Evropska unija velja za vodilno v boju proti revščini otrok. Mejniki je bilo priporočilo Sveta o vlaganju v otroke, sprejeto leta 2013. Komisija namerava iti na pobudo Evropskega parlamenta še dlje: v letu 2021 je predviden predlog priporočila Sveta o jamstvu za otroke. To jamstvo bo zagotavljalo dostop do kakovostnega in brezplačnega varstva in izobraževanja v zgodnjem otroštvu, ustrezne prehrane, zdravstvenih storitev in stanovanja ter predvideva usklajen pristop na evropski, nacionalni, regionalni in/ali lokalni ravni.

Skupina ELS se je zavezala k nadaljnjim razpravam in prizadevanjem v zvezi z instrumentom jamstva za otroke ter pragmatičnemu pristopu, katerega končni cilj je učinkovito izvajanje v državah članicah in grajenje na izkušnjah z jamstvom za otroke. Obstajajo pomembni dokazi o tem, da je mnogo prepozno, če se podpora za

mlade iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij prvič uvede na prehodu iz šolanja v zaposlitev. S socialnimi in spoznavnimi veščinami, ki so potrebne za dolgoročni razvoj in uspešno poklicno življenje, jih je treba nujno opremiti v zgodnejši fazi. Zato bi lahko priporočilo Sveta o jamstvu za otroke dopolnili z namenitvijo 5 % sredstev iz programa Evropskega socialnega sklada plus za posebno prikrajšane otroke.

Sisteme izobraževanja<sup>9</sup> in usposabljanja bi morali prenoviti tako, da bi imeli ranljivi otroci enake možnosti za izobraževanje kot njihovi vrstniki. Izjemno pomembno je priznati otrokovo pravico do počitka in prostega časa, da se lahko igra in sodeluje v rekreacijskih dejavnostih, primernih svoji starosti, ter se svobodno in enako kot vrstniki vključuje v kulturno življenje in umetnost.

Pripadnost in pravna varnost sta od najzgodnejših let bistveni za otrokov potencial za rast in uspeh v življenju. Otrok brez državljanstva bo težko uveljavljal svoje pravice in dostopal do državnih storitev ter bo ranljivejši za izkoriščanje, kar bo oviralo njegove možnosti za uspeh. Skupina ELS poziva Evropsko komisijo in države članice, naj si skupaj prizadevajo za zagotavljanje, da bo imel vsak otrok dostop do rojstnega lista in državljanstva ter bo lahko dobil osebne dokumente.

Da bi lahko vsak otrok rasel in se razvijal v skladu s svojim polnim potencialom, je treba zagotoviti dostop do čistega okolja in zdravstvenega varstva. Skupina ELS se zavezuje, da se bo borila za bolj zdravo in čistejše naravno okolje za najmlajše Evropejce, zato je odločena, da bo obravnavala vprašanje onesnaževanja zraka in ohranjanja naravnega okolja, da bi čim prej ustavili izredne razmere zaradi podnebnih sprememb. To je najpomembnejša naložba, ki se ji lahko zavežemo za naše otroke.

Ker je pandemija covid-19 prizadela sisteme zdravstvenega varstva po vsej EU in povzročila neprimerljiv pritisk nanje, se je treba boriti za uresničevanje pravice vsakega otroka, da ima dostop do otrokom prijaznih storitev zdravstvenega varstva, vključno z visoko ravno varstva na področju duševne in psihološke podpore. To je bistveno, saj

<sup>8</sup> Poverty and employment: the situation of Roma in 11 EU Member States – Roma survey – Data in focus (Revščina in zaposlenost: razmere Romov v 11 državah članicah EU – Raziskava o Romih – Podatki v središču), Agencija Evropske unije za temeljne pravice, 2014.

<sup>9</sup> <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-education-in-the-era-of-digitalisation>



se bo EU po sedanji pandemiji soočala s krizo duševnega zdravja, ki bo zelo škodljivo vplivala na otroke. Pomanjkanje ukrepov in naložb v zmogljivosti in podporo za duševno zdravje v prihodnjih letih bo dolgoročno izjemno škodljivo vplivalo na otroke in mladostnike. Noben otrok ne bi smel ostati zapostavljen in spregledan, ko se spopada s katero koli obliko telesne ali duševne bolezni. Skupina ELS podpira določitev enotnega in skladnega evropskega časovnega načrta cepljenj za otroke in enak dostop do najnovejših terapij in zdravil na področju pediatrije, zlasti za redke bolezni in raka pri otrocih.

Skupina ELS meni, da lahko ustrezna naložba v otroke v otroštvu prispeva k dolgotrajnim koristim za posameznika ter za družbe in gospodarstva, saj gospodarske in socialne koristi takih naložb bistveno presegajo finančne stroške.

### III. Prihodnja strategija EU o otrokovih pravicah

---

Ravnanje odraslih in družbe z otroki in pogled na njihovo vlogo sta se že zdavnaj spremenila. Kljub precejšnjemu napredku v Evropi ostajajo osnovni izzivi, kot so nasilje nad otroki, revščina otrok, ustrahovanje in dostop do otrokom prijaznega pravosodja. Prihodnja strategija bi morala biti celovita; vključevati bi morala vse ustrezne obstoječe strategije, ki bi morale biti skladne, da v EU ne bi podvajali ali množili prizadevanj in financiranja. Otroci so prihodnost Evrope, zato je treba obravnavati njihove pravice in potrebe. O prihodnosti Evrope ni mogoče razpravljati, če ne upoštevamo stališč in potreb njenih najmlajših državljanov. Naša dolžnost je, da vse otroke opolnomočimo za uspeh, da bodo pripravljeni na spopadanje s prihodnjimi izzivi brez strahu in bodo živeli izpolnjeno življenje.